

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis

In Quatuor Partes Distributæ

In qua de Incarnatione Verbi & Mysteriis vitæ Christi, nec non de
Sacramentis in genere & singulis in specie succinctè & dilucidè tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1675

Quæstio I. Quid sit Matrimonium, Quando institutum & an licitum aut
debitum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72963](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72963)

An occulto defectu laborans possit nihilominus contrahere sponsalia, & ad implentionem surgere comperiam ignoratam.

nihilominus possit cum illius ignaro sponsalia contrahere, eumque cogere, ut contracta impleat? Resp. Neg. quando defectus ille foret parti perniciosus, v. g. lepra &c. quia hoc esset innocenti causare notabilem perniciem. Unde sicut volenti ædificare domum non licet vendere ligna occultè cariola, nisi vitium aperiatur, sic nec licet contrahere sponsalia, multò magis ad ea implenda cogere, nisi vitium notabiliter perniciosum aperiatur. Similiter ex charitate saltem non licet, quando gravia incommoda sequerentur ex eo, quòd defectus postea detegendus credatur. Alias non tenetur quis volenti secum contrahere aperite suos defectus, etsi reddant nuptias notabiliter minùs expetibiles, v. g. quòd sit vi vel spontè corrupta, deformis, pauper, ignobilis, cum tamen putetur virgo, pulchra, dives, nobilis. Ita *Coninck d. 23. dub. 12.* & alii plures: quia non tenetur se ipsam infamare aut defectus suos propalare, quamdiu aliis non nocent: neque tacens decipit alium, sed hic decipitur à se ipso in re, quam ipsi incumbit diligenter investigare: neque debet ab altera parte discere defectus illius; ita enim in ipso humano commercio positum est, ut quisque in hoc contractu notitiam de qualitatibus alterius capiat. Quòd si etiam defectus sint tales, qui moraliter deprehendi nequeunt, eò minùs quis est cogendus suas maculas exponere, neque

etiam in circo à matrimonio abstinere, si de sananda fuerit consociata. Unde nec Confessarii id celantes culpa damnant. Si tamen dolo inducat partem ad contrahendum, fingendo se nobilem, divitem &c. facit alteri injuriam, & graviter delinquit. Quàmvis non censetur fraus cuius generis, si puella desolata concetur in dolo hunc defectum occultare. Immo etiam expressè dicat se esse virginem, excusant eam Doctores à mortali: quia nempe hoc spectat ad tuendam eam famam. Et consequenter si rogata utatur æquívocatione, excusari posset ab omni peccato. Talis tamen prudenter ad laborabit ad defectum illum occultandum in congressu: ne conjux istum deprehendens eam, odio habendi & malè tractandi occasionem sumat.

Sed an post sponsalia contracta possit pars defectus ignara cogi ad matrimonium contrahendum, supposito quòd non sit dolo induta, difficultatem habet. Varii existimant quòd non, præsertim quando esset defectus, qui redderet nuptias valde incommodas innocenti; ut est pauperas, ignobilitas &c. Tamen magis consequenter *Coninck supra* & plures alii putant posse: eò quòd per sponsalia valida sit acquisitum jus ad matrimonium, quo per talem defectum non privatur alter, quousque pars facta defectus conscia tale jus elidat.

DISPUTATIO SECUNDA:

De Matrimonio secundum se.

QUESTIO I.

Quid sit Matrimonium, Quando institutum, Et an licitum aut debitum?

I. Matrimonium, Nuptia, unde sic dicitur.

MATRIMONIUM sic vocatum à fine, qui est ut femina efficiatur mater filiorum; dicitur etiam Cōjugium, eò quòd vir & mulier communi iugo subdantur: item Connubium & Nuptiæ, eò quòd mulier viro tradita soleret velo quodam obnubi, & quasi nube tegi.

In matrimonio spectatur primò contractus,

Ipso Matrimonio porrò tria consideranda sunt. Primò ipsa Matrimonii contractio sive contractus matrimonialis; qui à *Scoto d. 26. num. 17.* definitur: *Maris & femine mutua translatio corporum suorum pro usu perpetuo ad procreandam prolem debite educandam.* Secundò status permanens, vinculumque stabile ex contractu resultans, quòd *Scotus supra* describit: *Vinculum indissolubile inter marem & feminam ex mutua translatione potestatis corporum suorum in se invicem facta ad procreandam prolem*

Secundò status seu vinculum consequens,

debitè educandam. Quòd quidem vinculum est mera denominatio extrinseca ex præterito contractu desumpta, v. cuius contractantes verè manent inter se colligati cum quodam dominio & subiectione. Superflue autem & infundatè statueretur hoc vinculum in aliquo alio superaddito.

Tertio spectanda est copula subsequens: ad quam vi Matrimonii datur petendi potestas, & reddendi obligatio. Quæ tamen potest juxta infra dicenda per pactum excludi: & multò magis ipsa actualis copula potest separari à Matrimonio, etsi ipsa istud numquam sequatur. Ab hac xerò dicitur Matrimonium consummatum, uti ante copulam dicitur solum ratum. His accedit pro tempore Legis novæ quarta consideratio Matrimonii, quatenus scilicet (ut postea dicitur) est Sacramentum. Quæ tamen ratio est accessoria ipsi contractui matrimoniali, quem Christus elevavit ad dignitatem Sacramenti. Neque enim (ut constat) ipsum vinculum matrimoniale est Sacramentum conferens gratiam, uti nec signum sensibile, nec conjuges sanctificans suo

suu usui. Dum autem Patres funde illud vocant Sacramentum, sumunt Sacramentum large pro quovis signo rei sacra à Deo Instituto; quo modo vinculum illud est signum conjunctionis Christi cum Ecclesia. Unde Patres matrimonium etiam in lege naturæ vocant simili modo Sacramentum. Immo idem nomen matrimonii Gentilium tribuitur c. Gaudemus, de divortis. Idipsum certum est contra Gratianum post can. Institutum 27. q. 2. de copula, quod scilicet hæc non sit Sacramentum, nec pars Sacramenti matrimonii: nam ante eam est Sacramentum perfectum, & manet, etsi copula non sequatur. Hæc etiam non est medium conferens gratiam aut effectum supernaturalem ex opere operato: nec quoties iteratur, augmentum gratiæ vel effectus supernaturalis præstat.

Nec obstat, quod c. debitum, de Bigamis dicatur, copulam conjugalem designare conformitatem, quæ consistit in carne inter Christum & Ecclesiam, adeoque matrimonium non consummatum non pertinere ad illud conjugium designandum quod inter Christum & Ecclesiam per Incarnationis mysterium est contractum: juxta quod Paulus ad Ephes. 5. dixit hoc Sacramentum magnum esse in Christo & Ecclesia. Nam præterquam quod Innocentius III. hoc adferat per modum probationis sive rationis, & facile quædam congruitas seu proportio reperiri possit in ipso contractu ad designandum quodammodo seu minus perfecte Incarnationis mysterium, solum vult copulam pertinere ad rationem matrimonii quæ sumpti pro signo dictæ conjunctionis, non autem quæ Sacramenti gratiæ collativi: quin imò videm de consensu animorum seu contractu præmissit, illum significare charitatem, quæ consistit in spiritu inter Deum & justam animam. Similiter explicari posset c. Non est dubium, & c. Cum societas, apud Gratianum supra. Prius tamen, quod refertur ex Augustino, apud ipsum (ut ad calcem notatur) non est inventum; & videtur potius summarium posterioris Canonis: qui quoque mendose refertur, & aliter legitur apud Leonem (ex quo refertur) Epist. 92. aliàs 90. c. 4. itemque apud Burchardum & Ivoem, ut advertitur in Nota ad dictum Canonem. Juxta veram autem Lectionem Leo Papa Rustico Episcopo Narbonensi querenti, an illa possit in matrimonium dari ei, qui hæcenus aluerat concubinam, respondet, quod sic, eò quod inter eum & concubinam præter conjunctionem sexuum non intercesseit nuptiale mysterium seu verum & indissolubile matrimonium, sine quo conjunctio sexuum non habet in se conjunctionis insolubilis Christi & Ecclesiæ sacramentum.

Ad institutionem contractus & vinculi matrimonialis quod attinet, docent com-

muniter Theologi, institutum esse à Deo in initio mundi, idque juxta D. Thomam, Sylvestrum, Sanchez & alios per verba: Crescite & multiplicamini &c. Quibus tamen solum datur benedictio & fecunditas hominibus, uti ceteris animantibus. Quare Magister, D. Bonaventura, Ruardus, Covarruvias & plures alii, (& videtur supponere Scotus dist. 26. nu. 13.) censent institutum esse Gen. 2. quando Adam divino instinctu dixit: Hoc nunc os ossibus meis &c. Et erunt duo in carne una. Favetque Augustinus in contra duas Epist. Pelagianorum c. 5. dicens à Deo nuptias esse institutas tunc, quando dictum est: Propterea relinquet homo &c. Gen. 2. Immo Adrianus, Valquez, Basilius Pontius & alii censent non fuisse necessariam Dei institutionem seu concessionem specialem, sed conditâ naturâ humanâ in diversitate sexuum potuisse eo ipso ex natura rei licite marem & feminam inire matrimonium, uti alios contractus, & per illius usum propagare genus humanum; prout dicitur naturâ etiam licitum est illis, qui de divinis litteris nihil norunt. Quod quidem rationi satis consonum apparet. Sed tamen adhuc recte tribuetur Deo institutio, tum quatenus virum & feminam creavit, tum quatenus lumen juris naturæ eis impressit. Cum quo insuper recte consistit, quod dicatur institutum Gen. 2. sive quatenus tunc fuit intimatum seu insinuatum, sive quatenus tunc fuit primum Matrimonium inter Adam & Evam initum; sive quatenus perfectam indissolubilitatem eidem annexit, ut quidam volunt. De quo tamen infra, ubi de radice insolubilitatis matrimonii.

Institutum porro est matrimonium primitus & principaliter tamquam officium naturæ per illud multiplicandæ, deinde & secundariò tamquam remedium concupiscentiæ, non quod post peccatum debuerit iterum institui in remedium concupiscentiæ, quod prius erat ordinatum in officium naturæ, ut Quidam indicant; sed quia in ipsa primæ institutione etiam ex intentione Auctoris naturæ, suppositâ permissione lapsus & deordinatione concupiscentiæ, satis involvebatur, ut matrimonium quoque deserviret in remedium concupiscentiæ, quando ipsa subesset.

Matrimonium esse licitum negarunt Simon Magus, Saturninus ejus Discipulus, Marcion, Tatianus, Manichei, Priscillianisti & Adidam Hæretici negarunt esse licitum. Olim quidam Hæretici negarunt esse licitum. Reliqui autem videntur omnem concubitum damnasse, occultis & ipsi scortationibus ac impudicitis inhiantes.

Sed fides Christianos, & ratio etiam reliquas Nationes docet, matrimonium esse licitum & conveniens. Quod proinde probavit ipse Deus Gen. 1. & 2. & rursum

quando institutum sit Matrimonium.

Qualiter institutum sit secundariò in remedium concupiscentiæ.

6. Olim quidam Hæretici negarunt esse licitum.

Sed contra-rium aperit ostenditur ex fide.

post lapsum, immo post diluuium *Gen. 9.* benedicens & ajens: *Crescite & multiplicamini &c.* Toto etiam veteri Testamento uinis ordinationibus est commendatum, usque Patriarcharum & Prophetarum firmatum. Et *Matth. 19.* Christus allatis verbis *Gen. 2.* insert: *Quod ergo Deus coniunxit, homo non separet.* Ipseque una cum matre nuptiis interfuit, ac primo eius miraculo decoravit, *Joan. 2.* Ipsa etiam B. Virgo matrimonium inuit, tamen non secuta copula, quamquam v. matrimonii licita. Denique Apostolus *1. ad Cor. 7.* pluribus conjugium ejusque usum commendat, etsi virginitati postponat. Et *1. ad Tim. 4.* praedicat futuros, & detestatur, qui prohibent nubere. Et *c. 5.* *Volo* (inquit) *juniores nubere, filios procreare.* Accedit auctoritas Ecclesiae benedictis nuptias: ipsaque ratio Sacramenti, quam Christus annexuit. Postremo idem docet ratio naturalis desumpta ex necessitate matrimonii ad generationem humanam, adeoque ad propagationem & conservationem speciei. Alioquin sane extinguendum potius foret genus humanum; utpote quod non nisi illicite posset propagari: cum tamen propagationem clamat ipsa sexuum differentia, corporumque & instrumentorum differens constitutio in hominibus; uti in ceteris animalibus. Absurdissimum autem foret hanc propagationem licere in vago concubitu, & non in legitimo contractu.

7. Est itaque matrimonium licitum & conveniens, immo & laudabile ac bonum per se loquendo; sicut & usus ejusdem, dummodo adsit prudens moderatio, rectaque intentio: etsi majoris perfectionis & meriti sit continentia. Et quidem finis optimus & magis proprius est, ut amore filiorum magis quam libidine conjuges ducantur exemplo Tobiae & Sarae. Quamvis non videatur fore etiam veniale peccatum, si intendatur remedium concupiscentiae; ne aliàs sterilibus aut nimium grandaevis generaliter illicitum sit matrimonium. Cum tamen moneat Apostolus *1. ad Cor. 7.* ut propter fornicationem, supple vitandam, unusquisque vir suam uxorem habeat. Immo in rigore ad licite contrahendum nec hic quidem finis requiritur, sed sufficit alius honestus, etsi non sit finis per se matrimonii, v. g. pax familiarium &c. etsi hoc requiri sub veniali saltem peccato nonnulli existimaverint. Sane neutrum finem Deipara intendit, immo utrumque positive excludit, uti ipsam copulam. Ex nullo quoque capite ostenditur obligatio intendendi finem matrimonii intrinsicum. Adeoque a fortiori cum intentione hujusmodi finis poterit simul concurrere alius finis utilis & honestus, v. g. pax, aut etiam opes moderatae, quatenus sunt medium se honeste alendi, omnisque alius finis, qui in cursu humanae vitae potest prudenter appeti.

Quo attinet ad postremam quaestionis partem, an matrimonium sit debitum, nonnulli Haeretici asserunt, quod sic, damnantes idcirco continentiam Clericorum. Sed inepte, sic enim probatur matrimonium, ut Apostolus *1. ad Cor. 7.* ipseque Christus *Matth. 19.* Et ratio denique praerat calibatum. Quare nec Gentiles tantum generalem contrahendi matrimonii obligationem agnoverunt. Immo virginis Vestales erant in generatione apud Romanos, & à proposito virginitatis effectentes graviter puniebantur. Quosdam vero coelibatus scite arguit Ambrosius *1. de Viduis* dicens: *Quid Deorum suorum adulteria & probra venerantur, coelibatus & viduitatis statuerent penas, ut emulicriminum multarent stedia virtutum, specie quidem, qua secunditatem querebant sed studio, quo propositum castitatis abolerent.*

Sed neque in veteri lege fuisse praecceptum nubendi, docent exempla Josue, Eliae, Elisaei, Jeremiae, Danielis, qui populo Judaico satis multiplicato, satque multis generationi vacantibus, vincula conjugii non quaesierunt. Prout etiam Eseni non ducebant uxores, teste Josepho *1. 8. Antiquit. c. 2. & 1. 2. de Belli Judaico c. 7.* Ipsa quoque Deipara continentiam voverat, commendatam similiter *Isaia 56. & Sap. 3. & 4.*

Recepta tamen satis doctrina D. Thomae, D. Bonaventurae, Richardi, Scoti, Sanchez, Vasquez & aliorum passim tradit fuisse praecceptum nubendi in principio, illudque cessasse post sufficientem generis humani propagationem: nisi quod maneat adhuc iuxta Sororum & alios respectu communitatis, adeoque respectu aliquorum in vago. Et maxime eo obligabantur primi parentes. Quorum proinde respectu verba illa, *Crescite & multiplicamini*, possunt accipi tamquam denotantia praecceptum. Quae alioquin indicant benedictionem secunditatis, suntque etiam dicta bestiis. Et certo non sonant respectu ceterorum hominum praecceptum, nisi ad summum modo praemisso. Immo ipsa ratio naturalis satis dictabat primis parentibus eos obligari ad concurrendum conservandae speciei; uti quisque obligatur sustentare individuum proprium, & alteri extreme indigenti subvenire. An autem, si soli voto continentiae addicti remanerent, in iis revivisceret obligatio vacandi conjugio, an vero potius per specialem istam dispositionem Deus sufficienter indicaret se velle hominem successionem concludere, est casus metaphysicus, & inter Auctores Ex conjecturis diversa sentientes controversus, nulliusque utilitatis.

Et ratio.

Quo sine sit contrahendum.